

РАДОЛИЦА ТАУТОВИЋ

ЛИРИКА РАДОВАНА ЗОГОВИЋА

Данас се актуализује Хегелова прогноза да ће уметност превазићи саму себе, сливајући се са филозофијом и науком. Тумачећи ову прогнозу, неки коментатори закључили су да поезија и уметност одумиру у наше време, као да за њих наступа ледено доба. Касније, у продужетку тог дискутабилног закључка појавила се теза да је прва половина двадесетог века била анти лирска, док друга половина постаје уопште анти поетска. Под утиском оваквих предсказања, човек би помислио да су се песнички славуји преобразили у гавране над самртничком постелој уметничке културе.

Такву помисао оповргава поетско и књижевно дело Радована Зоговића. У том стваралаштву од почетка до краја, овај милитантни уметник је реафирмисао не само поезију него и лирику, јер је осетио да без лиризма нема никаквог песништва, као што и без поезије нема никакве уметности. Он је тај изворни, неопходни лиризам потврдио речитим, помало ироничним насловом своје књиге *Лично, сасвим лично*. Зоговићев лиризам натапа не само његове стихове већ и његову приповедну прозу, рецимо новелу *Пејзаж са рањеником и њима*. Песник је осетио присуство лиризма у прози, па чак и у биљном свету и вртовима; отуда, његова збијена метафора о "лирици лијега". Може бити да песников лиризам достиже највишу чистоту и нежност у песми *Елда и вјештар*, и то у делу *Књажеска канцеларија*, дакле у песничкој евокацији сурове протекле повести.

Спецификујући свет овога песника, његова лирика није затворена шкољка интима. Баш обратно, његов интимни универзум раскриљује се према васколикој околини, чак и према васиони (*Сјоје на Мјесецу*), а пре свега према народној и друштвеној историји. Тако, његова већ наведена књига *Књажеска канцеларија* евоцира једну драматичну део-

ницу српске повести, при чему песник уочава трагику понављања историје. Пошто је увидео тенденцију историје да се из давнине продужи у савременост и будућност, наш песник је осетио потребу да свој лиризам преточи у један особени драматизам, који у његовом виђењу може да означи метафорична слика распећа ("Руке: распни на предзагрљајном крсту, распни"). Заиста историја је драма, штавише, наш лирик је обузет осећањем да у тој историјској драми преовлађује трагика. Отуда, у једном стиху, он узвикује: *"Трагедију дај на сцену"*. У склопу Зоговијевог казивања, овај стих могао би изгледати помало бизаран, кад га не би осветљавала и осмишљавала друга песникова сазнања. По нашем утиску, Зоговић зна и верује да трајна хуманост превазилази сваку пролазну трагедију, па и саму смрт: *"Пред љешинарима, њед кљуновима као бријиве - ако и скрућен и оборен, - лежи човјек"* ("Кула ћушања"). Значи, трајна хуманост преодолева пролазно историјску трагику па чак и неумитну смрт.

Тражећи пројекцију самога себе у целовитом човеку, наш лирик је у једној својој причи скицирао људски лик као лик са седам димензија. Ако је у протеклој и текућој историји видео људску трагедију, он је веровао да ће будућност превазићи ту трагику, доводећи људе до једне катарзе. Чини се да ту његову веру наговештава већ сам наслов његовог дела. *"СУПРЕТ ЗА СЈУТРА"*.

Све је јачи утисак да та сутрашњица свањива у знаку текуће научно техничке револуције. Зато је наш лирик отворио своју поезију према тој револуцији, а на првом месту - можда према револуционисаној биологији - медицини. Али, овај луцидни песник видео је и другу страну медаље, наиме: злоупотребу коју од револуционисане технике чине светски монополи моћи (на пример, војно-индустријски комплекс). При свему томе у нашој поезији Зоговић је један од ретких пионира - песника, који су остварили плодно зближавање поезије са савременом научно техничком културом. Али, насупротив неуким и тенденциозним тумачима Хегела, ово зближавање никако не значи одумирање песничке уметности, него, напротив, њено осавремењивање и оживљавање. Уосталом, дијалектичко превазилажење није просто одумирање. У класу је превазиђено посејано зрно жита. Но, сваком је јасно, да клас није смрт жита.

Заједно са његовим теоријско-критичким и приповедним творевинама лирика Радована Зоговића образује богато класало поље на нашој књижевној њиви. Насупрот злонамерним "судијама", *Зоговић није сова која се јавља у њредсмртној ноћи њоезије; њајроштив, он личи на јушарњу њишицу која њаговештава нови дан њесничке уметности.*